

РЕЦЕНЗИЯ

от

проф. д-р Борислава Александрова Танева,
НМА „Проф. П. Владигеров“
професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство,
относно артистичната дейност и активностите на
гл.ас. д-р Маргарита Николаева Илиева и във връзка с участието ѝ в
конкурс за заемане
на академичната длъжност „ДОЦЕНТ“ по професионално направление
8.3. Музикално и танцово изкуство, обявен в
ДВ, брой 84 от 29.9.2020 г.

Настоящата рецензия касае конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство. Единствен кандидат в така обявения конкурс в бр. 84 /29.09.2020/ на Държавен вестник е гл. ас. д-р Маргарита Николаева Илиева. Понастоящем тя е главен асистент в катедра „Пиано“ в ТКДФ на НМА „Проф. П. Владигеров“.

Гл. ас. д-р Маргарита Илиева завършва средното си образование със специалност „Пиано“ в Националното музикално училище в София при Емилия Канева, след което е приета и завършва Националната музикална академия при проф. Стела Димитрова-Майсторова.

От учебната 2010/2011 година е хоноруван асистент към Клавирна катедра на ИФ и към катедра „Пиано“ в ТКДФ на НМА „Проф. П. Владигеров“. През 2016 г. е назначена за главен асистент към катедра „Пиано“ в ТКДФ, а от учебната 2018/2019 г. преподава дисциплината „История на инструмента“ към Клавирна катедра в Инструментален Факултет. През 2015 г. М. Илиева успешно защитава докторат в катедра „Камерна музика“ в ИФ на НМА „Проф. П. Владигеров“ с тема: *„Сонатите за цигулка и пиано на П. Владигеров, Д. Ненов и Л. Пипков в контекста на европейските музикални тенденции на епохата“*.

Концертната и звукозаписната дейност на кандидатката в разглеждания период (2016-2020) е интензивна и широкоспектърна, като силен акцент в тази посока са изявите свързани с музиката на ХХ и ХХІ век.

Признание за творческите постижения на гл. ас. д-р М. Илиева са *Грамотата за творчески постижения по повод 24 май* на Министерство на Културата (2019) и наградата „*Кристална лира*“ на СМДТБ в категорията „Млад изпълнител“ за 2016 г.

Както споменах, настоящата рецензия разглежда и оценява според правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Наредбата за развитието на академичния състав на НМА изявите на гл. ас. д-р Маргарита Илиева и се отнася за периода 2016 – 2020 г.

Оценявам всички тях като стойностни професионални прояви, чиято съвкупност покрива минималните национални изисквания както следва:

Група А:

Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“.

Висше училище: Национална музикална академия „Проф. П. Владигеров“, ИФ, Катедра „Камерна музика и съпровод“.

Професионално направление:

8.3. Музикално и танцово изкуство;

Диплома № 60 / 23.02.2015 (НМА)

Докторатът е на тема: „Сонатите за цигулка и пиано на П. Владигеров, Д. Ненов и Л. Пипков в контекста на общоевропейските музикални тенденции на епохата“.

Изборът на тема далеч не е случаен, а напротив – отговаря напълно на професионалните търсения на Илиева, които през годините кристализират до едно устойчиво „любопитство“ и съзнателно насочване на творческата ѝ енергия към съвременния, както и по-рядко изпълняван репертоар за соло пиано и камерна музика.

По този начин се **събират общо 50 от необходимите 50 точки.**

Група В:

По показател 5 – „*Водеща (самостоятелна) творческа изява, в областта на изкуствата*” гл.ас. д-р М. Илиева представя следните водещи творчески изяви в областта на изкуствата:

- изнесен на 16.02.2018 г. в зала НМА солов рецитал „*Сати и шестте*“. В програмата са включени произведения от Е. Сати, Ж. Тайафер, Фр. Пуленк, А. Онегер, Ж. Орик и Д. Мийо.

- в рамките на международния клавирен фестивал М. Илиева изнася на 30.03.2019 г. в зала НМА самостоятелен рецитал „*Български прочити на сонатата*“. В програмата са включени сонати от българските композитори: Ал. Танев, Пл. Джуров, В. Казанджиев, Св. Христов и М. Панайотов.

Силен приносен момент тук е реализирането на три световни премиери, съответно на сонатите от В. Казанджиев, Св. Христов и М. Панайотов.

- на 28.06 и 03.07. 2019 г. в рамките на „Първи фестивал на бразилската музика“ са изнесени *два* солови рецитала - в София и във Варна. програмата са включени клавирни пиеси от Л. Мигез, К. Гуарниери, Кл. Санторо, С. Васконселос – Кореа, Е. Освалд, Фр. Миньоне и Вила Лобос.

Прави впечатление, че Маргарита Илиева обича да работи в „тематични“ рамки. Отличителен маниер в нейната работа е изборът на нестандартна тема, внимателно обмислена, професионално проучена и винаги поднасяща нещо ново на публиката, с което тя да си тръгне по-„образована“ от концерта. Вероятно тук се крие афинитетът на гл. ас. д-р Маргарита Илиева и към образователните програми, на които ще се спра по-късно.

Според правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Наредбата за развитието на академичния състав на НМА посочените три тематични и значителни солови изяви носят общо **105** точки (3 x 35 т.) и покриват необходимия брой от сто точки.

По този начин за раздел В са събрани 105 от необходимите 100 точки.

Група Г

По показател 13 - „*Водеца (или самостоятелна) творческа изява в областта на изкуствата, която не е основен хабилитационен труд*“

гл. ас. д-р Маргарита Илиева разпределя в три раздела дейността си за разглеждания период:

- А) Концерти като солист на оркестър
- Б) Студийни записи
- В) Камерни рецитали

В подточка „А“ са включени концертите ѝ със Софийска филхармония:

-17.11.2016 – изпълнение на концерт № 9 от В. А. Моцарт под диригентството на Хория Андрееску;

-27 и 28. 02.2020 г. – изпълнение (съвместно с Н. Цанова) на концерт за две пиана от В. А. Моцарт. Диригент е Петър Димитров.

Представени са две знакови творби от класическия клавирен репертоар, с което кандидатката доказва, че не ѝ е чужда и тази сфера на клавирното изкуство.

Като подточка „Б“ кандидатката предлага три студийни записа, реализирани през:

юни 2016 г. – Л. Пипков – Концерт за пиано духови и ударни;

януари 2019 г. – Sonata Rodionata от Милен Панайотов;

септември 2020 г. – „Elevator’s door” отново от Милен Панайотов.

Намирам, че звуковата регистрация и на трите произведения оставя ярка следа и определено има приносен характер към музикалната памет на България. От особена важност е звукозаписът на рядко изпълнявания концерт от Л. Пипков, но също така не бих омаловажила и факта, че две клавирни творби от Милен Панайотов, принадлежащ към друго поколение композитори, ще останат в регистъра на националната музикална памет. А записът на „Elevator’s door” (във версия от 2012 година) всъщност е единственото изпълнение на творбата, която все още не намерила своята концертна премиера.

В подточка „В“ е цитиран концертът на Илиева от 10.12.2018 г., на който съвместно с пианиста Румен Трайков изпълняват емблематичните „Образи на словото Амин“ от О. Месиен.

Една помнеща се с години проява на висок професионализъм, за която споделям напълно дадената от проф. Стела Димитрова - Майсторова

висока оценка: „*Специфичното цветно усещане на звука, една дебнеца опасност за интерпретаторите на Месиен, особено за произведения с огромна дължина и изпълнени само на един инструмент – пианото, отново намери достойна артистична защита и слушателите бяха потопени в пиршество от багри и звуци.*“ („Алманах“ на НМА, 2019 г.)

По показател 14 „Поддържаща творческа изява в областта на изкуствата“ са представени участия в:

- А) камерни концерти
- Б) камерни и солови концерти
- В) студийни записи

В подточка „А“ са цитирани *шест* камерни концерта с инструменталисти и певци от различни поколения:

Анатоли Кръстев – виолончело, Николай Стойков – флейта, Стоимен Пеев – цигулка, Теодора Несторова – сопран, Теодора Атанасова – виолончело, Христо Овчаров – контрабас, Вера Николова – мецосопран и Ангелина Налбантова – цигулка.

Прави впечатление, че Илиева музицира с еднаква лекота както с партньори с утвърдени имена, така и с младите надежди на българската музикална сцена.

Впечатляваща е и подточка „Б“, където са посочени *десет* камерни и солови участия в концерти на значими фестивални форуми, престижни сцени, авторски концерти на различни български композитори.

Реализирани са световни и български премиери, сред които отличавам премиерите на произведенията „Перкусивни портрети“ за соло пиано и „Глас нечут“ – монодрама за глас, виолончело и пиано от холандския композитор П. ван Брюхе, както и „Портрет на непознатото“ за глас, перкусии и пиано от Петър Дундаков.

Бих могла да изведа *реализирането на първи изпълнения* като основен водещ принцип, съпътстващ развитието на Маргарита Илиева като музикант и това е един безспорно съществен неин принос към музикалния живот у нас.

В подточка „В“ са цитирани *осем* студийни записа, реализирани само през годините 2017 и 2019.

Респектиращи като количество, но и като качество са предложените изяви в подточка „Б“ на този раздел от показател 14. Студийните записи, които М. Илиева извършва в този сравнително кратък период обхващат най-широк диапазон от музикални стилове и жанрове, обхващащи широка стилистична рамка. Наред с образци от композитори – „*класици*“ като Моцарт, Шуман, Дебюси, Чайковски, Бритън, Прокофиев, в справката на М. Илиева присъстват имената на композитори като Л. Николов, К. Вайл, Е. Сати, А. Берг, Г. Форе, А. Дюпарк, Фр. Гроге, Е. Вила – Лобос, Тр. Силяновски, Б. Танева. С тези записи гл. ас. д-р Маргарита Илиева реално и качествено дава своя принос към обогатяването на музикалната памет на България.

Според таблицата за изчисление на наукометричните приноси изявите по показател 13 и показател 14 носят общо 450 т., с което кандидатката далеч надхвърля определените от закона минимални изисквания, по-точно 120 т. или общо за **раздел Г - 450 точки.**

ГРУПА Д:

По показател 19 - „*Рецензии за реализирани авторски продукти или творчески изяви в специализирани издания в областта на изкуствата*“ са представени доказателства за *пет* рецензии относно концертната дейност на гл. ас. д-р Маргарита Илиева. Написани са от Стела Димитрова – Майсторова, Петя Цветанова и Екатерина Дочева, съответно в Алманах на НМА 2019 (ISSN 2367-8011); Музикална критика 2019, №1 (ISSN 2682 – 9932) и вестник „Култура“.

За всички тях надлежно са представени линкове и са посочени страници и издания, в които са направени критиките.

Събрани са общо 50 от необходимите 40 точки за раздел Д.

ГРУПА Е:

По показател 22 – „*Участие в национален художественотворчески проект*“ Маргарита Илиева посочва *седем* дейности като:

Участие в международните фестивали „Пианисимо“, „Софийски музикални седмици“, „Варненско лято“, „Аполония“, „Дни на музиката в Балабановата къща“ и Международния конкурс за камерно пеене „Панчо Владигеров“ в

Шумен. Доколкото българските фестивални форуми могат да бъдат третираны като национално художественотворчески проекти, то аз оценявам положително дейността на М. Илиева на съответните сцени.

По показател 30 - „Награди на конкурси за творчество и изпълнение, дадени от национални професионални форуми и организации“ е представена награда – грамота от Министерството на културата на Република България, присъдена за творчески постижения и по повод 24 май – Денят на българската просвета и култура и славянската писменост и по този начин кандидатката събира **общо 115 от необходимите 50 точки за група Е.**

За групи индикатори А - Е набраните точки са както следва:

Група А	Минимален брой точки – 50	Събрани 50 точки
Група В	Минимален брой точки – 100	Събрани 105 точки
Група Г	Минимален брой точки – 120	Събрани 450 точки
Група Д	Минимален брой точки – 40	Събрани 50 точки
Група Е	Минимален брой точки – 50	Събрани 115 точки

Абсолютно безспорно е, че според наукометрията гл. ас. д-р Маргарита Илиева покрива, а по някои показатели и далеч надхвърля минималните национални изисквания за заемане на конкретната академична длъжност, но пишейки рецензия за *Артист* като Маргарита Илиева, аз в никакъв случай не бих могла да остана в сферата на сухата статистика.

Присъствала съм на доста от концертите ѝ и мога да потвърдя високото художествено и артистично ниво, на което са изнасяни програмите. Често съм си задавала въпроса защо впечатлението, което тя неминуемо оставя със запомнящото си изключително ярко сценично присъствие винаги е завладяващо и убедително. А то важи с особена сила, когато *Марги* интерпретира съвременна музика. Мисля, че част от отговора се крие в това, че тя успява да вплете по един абсолютно естествен начин артистичната си енергия във фактурата и характеристиката на музикалния текст. Тя се слива органично със звуковата материя и „плува“ в нея със

свободата на „риба във вода“, омагьосваща с неподправена красота и безрезервна искреност.

Не може да не отбележим, че наред с безспорните си качества на ярък интерпретатор Маргарита Илиева умее да „заразява“ с колоритността на изпълненията си не само публиката, нещо повече - нейният самобитен талант вдъхновява и редица български композитори. Не случайно живеят класик на българския авангард акад. Васил Казанджиев посвещава на „вдъхновението Марги“ три от своите клавирни сонати (№№ 5, 6, 12). Младият композитор Светлин Христов също ѝ посвещава своята първа соната за пиано. По този реален начин М. Илиева дава своя принос към диалектичната връзка между композитор и интерпретатор - един не маловажен въпрос от нашата (и не само) музикална действителност. Маргарита Илиева работи върху него неуморно, с искрен ентузиазъм и успява чрез нови инициативи да поддържа и надгражда живата си връзка с действащи български композитори.

Милен Панайотов, Светлин Христов, Вера Баева, Петър Дундаков, Емил Мирчев, Пламен Джурев са част от композиторите работили с М. Илиева. Аз също съм имала удоволствието да бъда изпълнявана от нея. Безкомпромисният ѝ професионализъм, съчетан с ярката артистичност, чистия и честен прочит, както и бързата ѝ реакция оставят само отлични впечатления от съвместната работа. Тя беше причината да напиша триптиха „Дали е сън“ за глас, виолончело и пиано.

Не мога да не се върна с респект и радост към факта, че в програмите, които М. Илиева цитира в справката си, преобладават заглавия на *рядко изпълнявани произведения*. Това са изпълнения (или записи) на ако не премиерно, то отдавна не свирени в България клавирни пиеси.

Композитори като френските Р. Аан, Е. Сати, Ж. Орик, Ж. Ибер, Д. Мийо, бразилските Л. Мигез, Кл. Санторо, Фр. Миньоне, К. Гуарниери, австрийските Й. Шпергер, А. Берг, холандецът П. ван Брюхе, Р. Бригс (САЩ) и мн. др. не звучат често по българските сцени.

В голям брой от проектите си М. Илиева включва и *жени композитори* - францужойката Ж. Тайафер, чешката композиторка В. Капралова, исландката К. Ериксдотир, българските творци Вера Баева и Борислава Танева. Нещо повече - Илиева стои в основата на организирането и реализирането на концерта „Музикално вълшебство с женски имена“,

изпълнен на фестивала „Дни на музиката в Балабановата къща“ от нестандартно, но много чувствено трио в състав: глас – виолончело – пиано.

Това не значи, че младата пианистка няма в ръцете си и „тежък“, класически клавирен репертоар: Концерти за пиано от Моцарт, Брамс – Втора соната за цигулка, человите сонати на Шостакович и Дебюси и мн. др. също присъстват в афишите от концертите ѝ.

Неуморна е инвенцията и способността на гл. ас д-р Маргарита Илиева да вдъхновява създаването на нови музикални *тематични програми*.

Съдейки по интереса към тези инициативи, съдя, че те безусловно и решително са намерили своята ниша и спомагат за развитието на съвременния музикален живот на страната.

Намирам *звукозаписната дейност* на гл. ас. д-р Маргарита Илиева за особено ценна по отношение на така важния на национално ниво въпрос, отнасящ се до поддържането и обновяването на българската музикална памет.

И не на последно място – бих искала да обърна специално внимание на отношението на Маргарита Илиева към *образователните концерти*. „Червенокосият абат“, „Усмивката на Моцарт“ и „Кой стои зад музиката“ са три тематични проекта, изнесени между 2017 и 2019 г. в НХГ, пет столични общообразователни училища, зала „Оборище“ 5 и ДКИ „Двореца“ в Балчик. Участието на Маргарита Илиева в тях говори само за отношението ѝ към този бих казала проблем от национално стратегическо значение – да се възпитава публика.

С радост забелязвам, че тя е също така отдадена и на *преподавателската си дейност*. С качествената си работа гл. ас. д-р Маргарита Илиева бележи успехи и в това поприще.

Като обобщение мога да кажа, че разнообразната дейност на гл. ас. д-р Маргарита Илиева и осъществените от нея инициативи определено носят своя специфичен принос към различни аспекти на концертния живот у нас и отново подчертавам, че на особено важно място сред тях, според мен е дейността ѝ, представяща нови, непознати произведения пред българска

публика.

Безусловната ѝ отдаденост и яркото ѝ присъствие на сцената са я превърнали в един от най-търсените интерпретатори на съвременна музика в България, както и желан сценичен партньор, в един от най-перспективните музиканти у нас, който вярвам има своето заслужено място и достойно бъдеще в редиците на колегията на Националната Музикална Академия. Маргарита Илиева успя да наложи името си като синоним на новото, интересното, нестандартното, неочакваното, което неизменно свързваме с участията ѝ в стойностни програми.

Като заключение бих искала да обобщя, че това е една безспорна кандидатура, която напълно съответства на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на Националната музикална академия „Проф. П. Владигеров“. Със своята творческа дейност кандидатът по конкурса гл. ас. д-р Маргарита Илиева **изпълнява напълно минималните национални изисквания** към преподавателската и художественотворческата дейност за придобиване на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство, публикувана в Държавен вестник, бр. 84 от 29.09.2020 г.

Въз основа на всичко по-горе изложено аз напълно убедено давам своя **положителен глас** за кандидатурата на гл. ас. д-р Маргарита Илиева за заемане на академичната длъжност „*доцент*“ в професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство.

София, 3.1.2021 г.

проф. д-р Борислава Танева